

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **M. G.**, bývajúcej v B., v dovolacom konaní zastúpenej JUDr. J. P., advokátom v B., proti žalovanému **S. B. D. B.**, B., **o určenie neplatnosti výpovedí z nájmu a iné**, vedenej na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 7C 39/2003, o dovolaní žalobkyne proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 2. októbra 2008 sp. zn. 8 Co 182/2006, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 2. októbra 2008 sp. zn. 8 Co 182/2008 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava II rozsudkom z 1. marca 2006 č. k. 7 C 39/2003–206 určil, že výpoveď nájmu z dvojizbového družstevného bytu č. X. na IV. poschodí bytového domu v B., daná žalobkyni listom žalobcu zo dňa 18.11.2002 zn. B. je neplatná. Ďalej určil, že výpoveď nájmu družstevného bytu č. X. – garsónky na IV. poschodí bytového domu v B., daná žalobkyni listom žalobcu zo dňa 18.11.2002 zn. B. je neplatná. Vo zvyšku návrh zamietol. Rozhodol, že žiadny z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania. Mal preukázané, že žalobkyňa sa včas (do 3 mesiacov odo dňa doručenia) domáhala určenia neplatnosti výpovedí z nájmu bytu. Žalovaný dal žalobkyni dňa 18.11.2002 dve výpovede nájmu bytu, a to 2-izbového družstevného bytu a garsónky, v oboch prípadoch nachádzajúcich sa na IV. poschodí bytového domu v B. Obe výpovede nájmu dané žalobkyni boli však neplatné najmä preto, že boli dané k neexistujúcim bytom, teda k neexistujúcim predmetom občianskoprávných vzťahov. V roku 1994 boli rozhodnutím stavebného úradu tieto dva byty (predtým pridelené žalobkyni) zlúčené do bytu jedného, čím stratili povahu samostatných bytov a samostatných predmetov občianskoprávných vzťahov, a vytvorili jeden

3-izbový byt, ktorého je žalobkyňa nájomníčkou. Toto rozhodnutie pritom muselo byť žalovanému známe ešte pred tým, ako dal žalobkyni výpovede nájmu bytov, nakoľko v konaní Okresného súdu Bratislava II sp. zn. 11 C 8/93, ktorého bol žalovaný účastníkom, bolo toto rozhodnutie založené do spisu už 22.12.1994. Tá skutočnosť, že toto rozhodnutie bolo prípadne vydané na podnet neexistujúcej právnickej osoby (S. R.), nemala na toto rozhodnutie, ako aj na jeho právne účinky žiaden vplyv, nakoľko nešlo o právny úkon tejto neexistujúcej osoby (tak ako to bolo napr. pri zmluve o prevode družstevného bytu do vlastníctva uzavretej medzi S. R. a žalobkyňou), ale o rozhodnutie štátneho orgánu, ktoré pokiaľ nebolo zákonným spôsobom zrušené (čo žalovaný nepreukázal) je stále platné. Žalovaný tak dal výpoveď nájmu dvoch častí jedného bytu, čo v danom prípade, keďže žalobkyňa bola nájomníčkou (prípadne spoločnou nájomníčkou spolu so svojím manželom) celého bytu, spôsobilo neplatnosť oboch týchto právnych úkonov. Ďalším dôvodom, pre ktorý bolo možné považovať výpovede za neplatné, bola aj ich neurčitosť, nakoľko sa v nich neuvádzalo za aké obdobie bola žalobkyňa ako nájomníčka v omeškaní s platením nájmného a úhrad za plnenia poskytované s užívaním bytu. Pokiaľ sa žalobkyňa v ďalšej časti svojho návrhu domáhala, aby súd upozornil funkcionárov S. B., že pracovníci, ako aj funkcionári sú pre plnenie záujmov a práv pre členov s dodržaním družstevnej demokracie a nie opačne, že si budú vynucovať od členov, že sú pre ich záujmy a sú platení z peňazí členskej základne, v tejto časti nemohol návrhu vyhovieť. V občianskom súdnom konaní súdy v zásade rozhodujú iba o osobnom stave, o splnení povinnosti, ktorá vyplýva zo zákona, z právneho vzťahu alebo práva a o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je. Súdy nemôžu upozorňovať pracovníkov alebo funkcionárov akéhokoľvek družstva na ich postavenie a úlohy v družstve, pretože to nepatrí do ich kompetencie. Preto súd návrh v tejto časti zamietol. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 2 O.s.p., vzhľadom na čiastočný úspech aj neúspech účastníkov v konaní.

Krajský súd v Bratislave uznesením z 2. októbra 2008 sp. zn. 8 Co 182/2006 rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti týkajúcej sa trov konania potvrdil. Žalovanému náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Žalobkyni vrátil súdny poplatok za odvolanie vo výške 3 000,- Sk prostredníctvom Daňového úradu B.. Zhodne s názorom súdu prvého stupňa mal za to, že každý účastník v konaní pred súdom prvého stupňa mal čiastočný úspech ako aj neúspech. Žalobkyňa si v konaní uplatnila tri nároky, ktoré mohli byť samostatne žalované a bola úspešná len v dvoch. Upozornenie funkcionárov žalovaného na ich postavenie a úlohy v družstve bolo predmetom konania, pretože si tento nárok v žalobe uplatnila a súd

prvého stupňa o ňom rozhodol tak, že ho zamietol. V tejto časti preto bol úspešný žalovaný a žalobkyňa bola neúspešná. O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 a § 224 ods. 1 O.s.p.

Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa, ktorá jeho prípustnosť odôvodňovala tým, že v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 písm. d/ O.s.p. pretože v tej istej veci už bolo odvolacím súdom rozhodnuté. Namietala nesprávne právne posúdenie veci, ako aj tú skutočnosť, že odvolací súd sa nevysporiadal s celým obsahom jej odvolania, ktoré podala i proti zamietajúcej časti rozsudku súdu prvého stupňa, ako aj tú skutočnosť, že odvolací súd potvrdil uznesením rozsudok súdu prvého stupňa. Vytýkala odvolaciemu súdu, že nepravdivo uviedol, že rozhodol bez nariadenia odvolacieho pojednávania, keď bola riadne na pojednávanie predvolaná a odvolací súd i s ňou konal, ako je zrejmé zo zápisnice o pojednávaní odvolacieho súdu zo dňa 2.10.2008.

Žalovaný vo svojom vyjadrení žiadal dovolanie ako nedôvodné zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), zastúpená advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal najskôr to, či dovolanie žalobkyne smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

Podmienky prípustnosti dovolania sú upravené v ustanovení § 237, § 238 a § 239 O.s.p. V ustanovení § 237 O.s.p. sú stanovené podmienky prípustnosti dovolania proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu bez ohľadu na jeho procesnú formu. Ustanovenie § 238 O.s.p. upravuje dôvody prípustnosti dovolania proti rozhodnutiam odvolacieho súdu vydaným vo forme rozsudku a v ustanovení § 239 O.s.p. sú uvedené dôvody prípustnosti dovolania proti rozhodnutiam odvolacieho súdu vydaným vo forme uznesenia.

Žalobkyňa svojím mimoriadnym opravným prostriedkom napadla uznesenie odvolacieho súdu

V zmysle § 239 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné proti uzneseniu odvolacieho súdu, ak a/ odvolací súd zmenil uznesenie súdu prvého stupňa, b/ odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdneho dvoru Európskych spoločností (§ 109 ods. 1 písm. c/ O.s.p.) na zaujatie stanoviska. Dovolanie nie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa odmietlo odvolanie proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa o zamietnutí návrhu na prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 písm. c/ O.s.p. V zmysle § 239 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a/ odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b/ ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, c/ ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky.

Podľa doslovného znenia § 239 ods. 3 O.s.p. však ustanovenia odsekov 1 a 2 neplatia, ak ide o uznesenie o príslušnosti, predbežnom opatrení, poriadkovej pokute, znalečnom, tlmočnom a o trovách konania, ako aj o tých uzneseniach vo veciach upravených Zákonom o rodine, v ktorých sa vo veci samej rozhoduje uznesením.

Nakoľko je v prejednáwanej veci dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu o trovách konania, ktoré vykazuje znaky jedného z tých rozhodnutí, ktoré sú taxatívne vymenované v ustanovení § 239 ods. 3 O.s.p. ako rozhodnutia, kde dovolanie nie je prípustné, je nepochybné, že prípustnosť dovolania žalobkyne z ustanovenia § 239 O.s.p. nemožno vyvodit'.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v ustanovení § 237 O.s.p., neobmedzil sa dovolací súd len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 239 O.s.p., ale komplexne sa zaoberal aj otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd uvedených v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. (ide o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka, riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, o prípad nepodania návrhu na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, o prípad odňatia možnosti účastníka konať pred súdom a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo súdom nesprávne obsadeným).

V rámci toho prieskumu dovolací súd ustálil, že došlo k vade v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. zakladajúcej prípustnosť a dôvodnosť dovolania, t.j. že odvolací súd svojím postupom odňal žalobkyni možnosť konať pred súdom.

Pod odňatím možnosti pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.) je treba rozumieť taký chybný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv priznaných mu v občianskom súdnom konaní za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Z ustanovenia čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky vyplýva, že každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov, v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by, vzhľadom na osobitné okolnosti, verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spoločnosti.

Podľa § 1 O.s.p. Občiansky súdny poriadok upravuje postup súdu a účastníkov v občianskom súdnom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov, ako aj výchova na zachovávanie zákonov, na čestné plnenie povinností a na úctu k právam iných osôb.

Zmyslom práva na súdnu ochranu je umožniť každému reálny prístup k súdu a tomu zodpovedajúcu povinnosť súdu o veci konať. Ak osoba (právnická alebo fyzická) splní predpoklady ustanovené zákonom, súd jej musí umožniť stať sa účastníkom konania so všetkými procesnými oprávneniami, ale aj povinnosťami, ktoré z tohto postavenia vyplývajú (viď nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky z 23. augusta 2001 II. ÚS 14/2001, z 13. novembra 2002 II. ÚS 132/02, III. ÚS 171/2006 z 5. apríla 2007).

Právo na súdnu ochranu, okrem Ústavy Slovenskej republiky (čl. 46 ods. 1), Listiny základných práv a slobôd (čl. 36 ods. 1) a Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (čl. 6 ods. 1), zabezpečujú a vykonávajú aj jednotlivé ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku (napr. § 41. O.s.p., § 123 O.s.p., § 115 O.s.p. a pod.). Obsahom práva na súdnu ochranu v rámci spravodlivého procesu je i právo účastníka, aby bolo rozhodnuté o všetkých jeho podaniach.

Podľa dovolacieho súdu odvolací súd nerozhodol o celom podanom odvolaní žalobkyne, ktorá, ako je zrejmé z jej odvolania proti rozsudku prvostupňového súdu zo dňa 18.4.2006 žiadala o preskúmanie aj tej časti výroku prvostupňového rozhodnutia, ktorým zamietol jej návrh na upozornenie funkcionárov S.. Tým porušil právo žalobkyne na spravodlivý proces, pretože o tejto časti odvolania nekonal a vo výroku svojho rozhodnutia sa ním nezaoberal, a tým v skutočnosti žalobkyňu odňal právo konať pred súdom. Napriek tomu, že z obsahu zápisnice, vyhotovenej na odvolacom súdu dňa 2.10.2008, vyplýva, že odvolací súd pred pojednávaním, dopytom na prítomnú žalobkyňu, zaznamenal do zápisnice jej vyjadrenie v tom smere, že odvolanie podala len do časti výroku rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým bolo rozhodnuté o trovách konania, odvolací súd túto skutočnosť nevyhodnotil tak, aby to zodpovedalo príslušným ustanoveniam Občianskeho súdneho poriadku. Zrejmý rozpor vo vyjadreniach žalobkyne mal odstrániť, prípadne rozhodnúť o spät'vzatí odvolania v časti výroku rozsudku prvého stupňa, ktorým zamietol jej návrh a ktorú časť výroku rozsudku prvého stupňa v písomne podanom odvolaní napadla žalobkyňa odvolaním. Len takýto postup odvolacieho súdu by bol v súlade s procesnými ustanoveniami. V každom prípade však výsledok odvolacieho konania mal byť v celom rozsahu vyjadrený vo výroku uznesenia odvolacieho súdu.

Tým, že odvolací súd tak nepostupoval, znemožnil účastníkovi realizáciu jeho procesných práv a svojím postupom teda žalobkyni odňal možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Uvedená skutočnosť, že došlo v konaní k procesnej vade podľa § 237 písm. f/ O.s.p. je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne. Vzhľadom na dôvody, ktoré viedli k potrebe zrušiť napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, nezaoberal sa dovolací súd ďalšími námietkami žalobkyne uvedenými v dovolaní.

Z uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie odvolacieho súdu podľa § 243b ods. 1, 4 O.s.p. zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znovu o trovách pôvodného i dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 8. apríla 2010

JUDr. Vladimír Magura, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Adriána Borovská